

ЗҮЛФҮГАРЫН
СӨЗ ДҮНҮАСЫ

СУМГАЛГ
1998

СУМГАЈЫТЫН БЕШИЈИ БАШЫНДА ВӘ ХАТИРЭСИНДӘ

Әвәзолунмаз адам јохдур, дејирләр. Амма бу фикирләр разылашмаг чәтиндир. Дүзүнә галанда дүнјада һеч ким әвәз олунамур. Һәрә өз талеји, өз јолу, өз аләми, сәси вә сөзү илә кәлир. Ғыса бир өмүр әбәдијјәт ләнкәринә гошулуру. Адама елә кәлир ки, нә өмүр битәчәк, нә јол ғырылачаг. Ишлә, зәһмәт чәк, ев тик, сәрвәт далынча јүјүр... Санки мин иллик бир јолун үстүндәсән...

Бу чүр арын-архајын, нечә јүз илә јетәринчә арзуларла долу, Әзраил Әлејһиссәләмын голуну бүкәринчә сағлам досталарымызын гәфилдән дүнјаја вида дејиб кетмәләри адамы сарсыдыр. Шаир достум Зүлфүгар Годманлыны да белә танымышдым. Заһирән сакит, тәкминли, һәр иши јерли-јатаглы көрән, ағыр тахталы, әсл ағсаггал дөзүмү илә сон сөзү демәјә тәләсмәјән, атачағы аддымы дөнә-дөнә көтүр-гој едән. Амма сон аддымыны ушаг тәләскәнлији илә атды.

Алтмышынчы илләрин сону, јетмишинчи илләрин әввәли - бизим чаванлыг илләримиздә елә билирдим дүнја өзү дә чаванды. Санки бүтүн көзәлликләр, бүтүн сәсләр, бүтүн дүјгүлар биздән башланырды. Тарих дә мин илләрди учуб кәлмишди ки, бир күн бизи дә ганадына алсын вә динләсин.

Сумгајыт да ади бир шәһәр дејилди. Бизим јашыдымыз, бизә бәнзәр евләри, күчәләри, бағлары, адамлары-һәр шеји чаван, тәзә-тәр, тәрәвәт сачан. Бәлкә елә буна көрә имкан дүшән кими Сумгајыта гачырдыг. Гоһумларымыза, јени-јени гурулан евләринә, касыблыгы илә үмид вә бәрәкәт һавалы јатагханалара, Сумгајытын тәзәчә пәһрәләнән көзәл саһил паркында кизли көрүшләрә...

Доғмалыг ади шејләрдән башланыр. Бәлкә дә Бакынын чаһ-чалалында сыхыланда Сумгајыт касыблыгы, кәндә јахынлыгы илә чәкирди бизи. Һәлә бура һамынын бир-бирини таныдыгы бир кәнд иди. Бәлкә дә Сумгајыты она көрә севирдим ки, онун күчәләрини, бағларыны бәзәјән вә шәһәрин әсас јарашыгы олан гарағачларда евимизин бөјрүндә,

мәрсз боју сыраланмыш гарағачларын мөһрини дүжүрдүм. Сумгајытын өзү кими бу ағачлар да јеничө пөһрәләнирди вә кәндә гојун-гузунун чох севдији гарағач јарпағлары бурда елә бил она көрә хүсуси бир ширә вә јашыл ишыгла долмушду ки, бурда мәскунлашан чаванлара кечә-күндүз дағлары, мешәләри, доғма очағлары хатырлатсын.

Һәмнин илләрдә Сумгајытын өзү кими әдәби мүһити дә кәнч иди. Бура фәһләлијә, гуручулуға, чөрәк далынча кәләнләр јаваш-јаваш һисс едирдиләр ки, маһны да чөрәк гәдәр кәрәклидир. Вә Сумгајытын өз маһнысы јаранырды... Бу маһнынын илк мүәллифләриндән бири Зүлфүгар Годманлыдыр.

Зүлфүгар һаггында јазанларын һамысы бу чәһәти хүсуси гејд едир. Амма шәһәр һаггында силсилә ше'рләри, поемасы вә нәһәјәт, өлүмүндән сонра чыхан сонунчу ири һәммили “Сумгајыта гајыдырам” китабы бөјүк бир сумгајытлылар нәслинин овгатыны кәстәрир, онларын руһуна күзкү тутур вә башга сөзлә десәк, Сумгајытын бәдии салнамәсинин илк варағларындандыр. Бу ше'рләрдә бир лајла һавасы вар. Һәм өвлады бөјүдүрсән, һәм дә лајласыны охујурсан. Зүлфүгар Годманлы Сумгајытын бешији башында она лајла охујанлардан олуб. Буна көрә дә илләр өтәчәк, о, өз јазылары илә унудулмаз ушағлыг хатирәси кими һәмишә Сумгајыта гајыдачағ.

... Бу чалышган, исте'дадлы, мөһрибан аиләнин илк таныдығым өвлады јазычы-журналист Ағәддин Мансурзадә олмушду. Биз “Әдәбијат вә инчәсәнәт” гәзетиндә көрүшмүш вә сонра узун мүддәт бурда биркә чалышмышдығ.

Сонра Ағәддинин бөјүк гардашы Зүлфүгарла, балача гардашлары Нурәддинлә, Шәмсәддинлә, Фәхрәддинлә таныш олмушдум. Ағәддинин вә Зүлфүгарын Сумгајытдакы евләри өз аиләмизи хатырладан бу бөјүк аилә мәнә дә доғмалашмышды. Чүнки бу аиләдә дә биздәки кими көһнә адәт-ән'әнәјә бағлылыг варды, бөјүк-кичик јери билинирди. Гардашлар Зүлфүгарын бир сөзүнү ики еләмәздиләр. Бу аиләдә даһа чох мә'нәвијјат, әдәбијјат сөһбәтләри кедәр, ше'р охунарды. Бә'зән дә Зүлфүгар бизи хүсуси дә'вәт едәрди. Чәнуб бөлкәсинин мәхсуси јемәкләрини һазырлатдыранда, өз дедији кими, “Бора-

ныплов”, “Ләркәплов”, “Ләвәнки” јемәјә... Тәбии ки, сүфрә бәһанә иди. Белә мәчлисләрә бүтүн гардашлар јығыларды вә Зүлфүгарын ата әвәзи ролу даһа ајдын көрүнәрди. Бәлкә елә буна көрә дә өз оғулары да лап ушағлыгдан сәмимијјәтләри, јашларына ујғун олмајан тәмкинләри илә бу мәчлисләрин һавасына гошулмушдулар. Јәгин елә һәмнин дүјғуларла оғлу Илһама јазмышды:

*Чөрәк кәсән олма, чөрәк верән ол,
Халиг јухарыдан бахыр, көзү вар.
Чөрәк кәсәнләрин, узакөрән ол,
Аллаһ чөрәјини кәсир, кечи-тези вар.*

Зүлфүгар Годманлы кәнчлик илләриндән Сумгајытда јашаса, ону тәрәннүм еләсә дә, Сумгајытда инчидилмиш адамды. Өзүнә лајиг иши, фәәлијјәт мејданы јохду. Истәмәјәнләри дә аз дејилди. Амма белә шејләри вечинә алмазды. Јәгин үрәјиндә чөкирди. Шаир оласан, һагсызлыға сакитчә дөзә биләсән! Амма мәрд иди, сызылдамағы хошламазды.

Өзүндән сонра нәшр едилмиш “Сумгајыта гајыдырам” китабы онун Сумгајыта сонунчу вә әбәди гајыдышыдыр. Талыш дағларынын әтәкләриндә, чәннәтә бәнзәр Годманда торпаға тапшырылса да, сөзү, хатирәси вә јәгин ки, руһу һәмишәлик Сумгајытла бағлы олачағ. Бу китаб бир даһа кәстәрир ки, Зүлфүгар нә гәдәр тәвәзөкар олса да, гәләми даим ишләјиб. Онун маһныларындакы сәмимијјәти, афористик ајдынлығы, күчлү һәјәт нәфәсини санки инди даһа јахшы һисс еләдим...

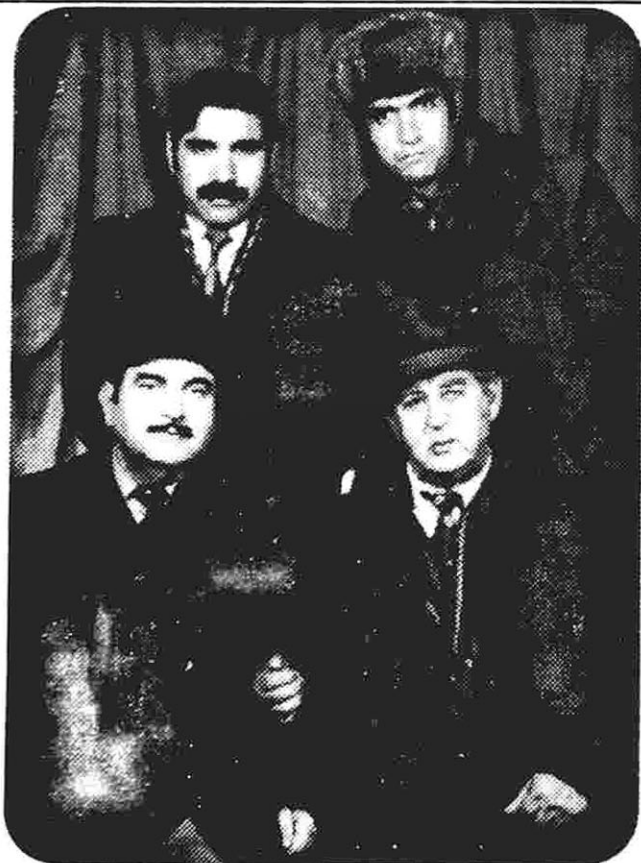
Тәәссүф ки, бурда һәмнин ше'рләри тәһлил еләмәк имканы јохдур. Амма кәнчлик достум Ағәддин Мансурзадәнин китаба сон сөз јеринә јаздығы “Сөз улуса, Зүлфүгар да улудур” јазысыны (бәлкә дә бу, бир ағыдыр, елекијадыр, мәрсијәдир!) охујандан сонра һисс еләдим ки, белә бир тәһлилә еһтијач да јохдур. чүнки Ағәддинин бир гардаш фәрјады, гардаш јанғысы, үрәк сызылтысы илә јаздығы бу көзүјашлы мөгалә, гардаш мөһәббәтинин бу парлаг нүмунәси, һәм дә Зүлфүгар гардашымызын ше'рләринин сон дәрәчә дәгиг тәһлилини верир,

дәјәрини көстәртәр. Онсуз да севилән шаиримизи бир даһа севдирир.

Аллаһ Зүлфүгара рәһмәт еләсин!

Күман едирәм ки, Сумгајыт Шәһәр Ичра һакимијјәти, шәһәр ичтимаңјјәти онун нәғмәкары олдуғу шәһәрдә хатирәсини әбәдиләшдирмәк үчүн лазым олан бүтүн ишләри көрәчәкдир.

*Сабир РУСТӘМХАНЛЫ,
Азәрбајчан Республикасы
Милли Мәчлисинин үзвү.*

З.Годманлы гәләм достлары Зәлимхан Јағуб, Таһир Таисоғлу вә Јусиф Әһмәдов (Ағдам, 23 декабр 1983).